

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาปัจจัยนำเข้าเพื่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดเชียงใหม่ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนนาร่องโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ปีการศึกษา 2542

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้นำชุมชน ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stake Holder) ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ในโรงเรียนนาร่องโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปีการศึกษา 2542

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. ตัวผู้วิจัย

ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ต้องเตรียมพร้อมในด้านความรู้ต่าง ๆ ทักษะในการวิจัยจากการค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรึกษาผู้รู้และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2. แบบบันทึกภาคสนาม

เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบขึ้นเอง เพื่อใช้ในการบันทึกรายละเอียดข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ สังเกตและสอบถาม รวมทั้งวันที่ดำเนินการ สถานที่ ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยความจำและให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและน่าเชื่อถือ

3. อุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นในงานภาคสนาม อุปกรณ์ที่จำเป็นได้แก่ วิทยุ เทปสำหรับบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ โดยในการใช้อุปกรณ์เหล่านี้ผู้วิจัยต้องขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนทุกครั้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจะใช้กับผู้บริหาร อาจารย์ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ชุมชน ผู้วิจัยนัด วันเวลา สถานที่ และพร้อมที่จะให้ข้อมูล โดยจัดบรรยากาศแบบเป็นกันเอง เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ เมื่อได้ข้อมูลแล้วสามารถตรวจสอบข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิด จากรายงานต่าง ๆ หรือผู้เห็นเหตุการณ์ และจากการสนทนากลุ่ม โดยข้อคำถามเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในโรงเรียน และการดำเนินงานโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพในภาพรวมทั้งโรงเรียน

การสนทนากลุ่ม (Focus Groups Discussion)

การสนทนากลุ่มเป็นการเก็บข้อมูลที่ต้องการจะทราบถึงลักษณะการบริหารจัดการภายในโรงเรียน และการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในภาพรวมทั้งโรงเรียน ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นที่น่าสนใจ และมีความถูกต้องของข้อมูลทางผู้วิจัยจะเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกัน ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้ โดยเฉพาะนักเรียนจำนวน 2 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน และอาจารย์จำนวน 2 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน

เมื่อเสร็จสิ้นการสนทนากลุ่มและได้ข้อมูลมาแล้ว นำมาจัดแยกประเภทคำตอบออกเป็นหมวดหมู่และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – Participant Observation)

โดยผู้วิจัยไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน แต่ใช้วิธีการสอบถาม สัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อประเมินความพร้อมและผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดกิจกรรมนั้น ๆ แล้วนำมาสรุปและวิเคราะห์ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากแหล่งอื่น ๆ ให้ครบถ้วน

วิธีการตรวจสอบข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาว่าเพียงพอหรือไม่ และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การตรวจสอบข้อมูลนั้น ใช้วิธีแบบสามเส้า (Triangulation Check) ดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation Check) คือ การตรวจสอบว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมมานั้นมีความถูกต้องหรือไม่ ตรวจสอบได้จากแหล่งที่มาของข้อมูล ได้แก่

1.1 แหล่งบุคคล การสัมภาษณ์นั้นจะต้องไม่ใช่ผู้ให้ข้อมูลซ้ำคนเดิม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และเป็นการประเมินข้อมูลว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ หากตรวจสอบแล้วได้ข้อมูลเดิมทุกครั้งแสดงว่าข้อมูลที่ได้เชื่อถือได้ และหากข้อมูลที่ได้มีความขัดแย้งกันจะต้องเข้าไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม และให้ผู้ให้ข้อมูลอื่น ๆ ตรวจสอบความถูกต้องต่อไป

1.2 แหล่งสถานที่ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนเดิมในสถานที่แตกต่างกัน สังเกตความเหมือนหรือความแตกต่างของข้อมูล

1.3 แหล่งเวลา การสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลเดิมในเวลาที่แตกต่างกัน เช่น เวลาเช้า ปายหรือเย็น บางครั้งอาจจำเป็นต้องทิ้งช่วงห่างของเวลาให้มากยิ่งขึ้น สัมภาษณ์คำถามซ้ำในคำถามเดิม

เมื่อได้ข้อมูลมาแต่ละครั้งผู้วิจัยต้องรับนำมารวบรวมวิเคราะห์ โดยสรุปผลโดยแยกจัดเป็นหมวดหมู่แต่ละปัจจัยนำเข้าแล้วตรวจสอบข้อมูลแล้วซักถามผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งเพื่อความถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากปัจจัยนำเข้าจากผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้นำชุมชน ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stake Holder) ต่าง ๆ มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้องมากที่สุด วิเคราะห์ปัจจัยนำเข้าเพื่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยจัดเป็นหมวดหมู่ในปัจจัยที่มีลักษณะเหมือนกัน และในแต่ละปัจจัยได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างไรบ้าง โดยการแบ่งกลุ่มแต่ละปัจจัยนำเข้าได้ยึดองค์ประกอบโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขององค์การอนามัยโลก ทั้ง 10 ประการคือ การกำหนดนโยบายสุขภาพของโรงเรียน การบริหารจัดการในโรงเรียน โครงการร่วระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ การดำเนินงานบริการอนามัยในโรงเรียน การสอนสุขศึกษาในโรงเรียน การจัดโภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย การส่งเสริมการออกกำลังกาย เล่นกีฬาและสันทนาการ การให้คำปรึกษาและการสนับสนุนทางสังคม การส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรโรงเรียน ซึ่งพบว่ามีบางปัจจัยที่สอดคล้องกับองค์ประกอบขององค์การอนามัยโลก